

komme og faae deres Fæstesteder til Eiendom efter dem, det er den eneste Udvei, en saadan Lovgivning, som dette Udcast stiler paa, veed at finde; men det kan paa ingen Maade fremme det Maal, som er det, man altid bør see til, nemlig det sælles Bedste baade for Eier og Fæster. — Nu at ville sammenligne en lovlig Dvergang fra at være Fæster til at blive Selveier med, hvad her blev yttret om denne saakaldte Expropriation, eller en Lov, der paa byder Afstaaelse af den Enkeltes Eiendom til det Almindeliges Brug, f. Ex., som naar et Stykke Jord skulde afstaaes til en Landevei eller Jernbane, til en Exerceerplads eller Kirkegaard, da er det jo noget ganske andet, det er, som den høitærede Indenrigsminister igaar bemærkede, Noget, som slet ikke her kan komme til Anvendelse; thi her fordres ei, at en Mand skal afstaae sin Eiendom til Statens Brug, men her fordres kun, at Lovgivningen skal sætte en Udløsning for dette indviklede Forhold mellem Fæster og Godseier (Hør!) og skal fortsætte med sin Lovgivningsret, som har skabt dette Forhold fra først af, indtil det er udløst og adfilit; thi det er Lovgivningsmagtens Myndighed, at kunne beherske sin egen Skabning i Fæsteforholdet; ved ethvert Skridt, vi gøre her, ere vi i Berørelse med dette Eiendomsforhold; enhver Lovgivningsact, der ophæver en af de bestaaende Forpligtelser for Eieren eller Fæsteren, eller lægger en ny Forpligtelse paa dem, behersker med Dverieendomsret disse Eiendomsforhold over Fæstegodset; men det er ikke at tage et Stykke Eiendom fra den Ene og lægge til den Anden, det er kun at fortsætte historisk med Bygning paa den lagte Grundvold; hvorpaa denne Eiendom hviler, indtil det endeligen udløses ved den samme Lovgivningsmagt, som har oprettet dette Fæstevæsen med dets Eiendomsforhold. Fæstegodset er fra Arilds Tid overgaaet paa Statens Vegne under Godseierens Bestyrelse, alene formedelst Bøndernes Undertrykkelse og Armod, nemlig fordi Staten maatte have En at holde sig til, der kunde indestaae for Skatterne af Bøndergodset; thi Staten kunde da ikke holde sig til de ugle og forarmede Bønder; men, da Bønderne nu ere igjen komne i den Bestand,

at de kunne udløse dette Forhold, at de kunne selv svare Staten directe deres Skatter, og at de kunne svare Godseieren directe hans Afgifter, ja, at de kunne dertil give ham en Sum engang for Alle til en fremtidig Afløsning af dette Forhold, til en endelig Dvergjørelse af dette Mellemværende, saa have vi saaledes, troer jeg, en rigtig Udgang for Sagen; men, betragte vi det paa modsat Maade, saa faae vi kun lutter Selvmodsigelse om Dit og Mit ud deraf. Nu have vi jo hidtil staaet i dette besynderlige Forhold, medens det har været saa indskrænket og behæftet i Lovgivningen i alle mulige Maader, og, ville vi altsaa fortsætte det til en endelig Udløsning paa den billigste og retfærdigste Maade for begge Parter, da maa dette nødvendigtvis ske saaledes, at de nærværende Fæstere blive Selveiere, uden at de eller nærmeste Arvinger skulle gaae tilgrunde derved; thi, naar den nærværende Fæster ikke bliver Selveier til Stedet, saa kan Godseieren sælge efterhaanden ved Fæstledighed ethvert Fæstested til den Høistbydende; men hvad Vilkaarene saa ville blive, og hvilke Følger dette vilde have for hele Fæstebondestanden, det er et andet Spørgsmaal, til hvis Løsning Lovgivningen ikke skal hjælpe, men derimod sætte Grændse derfor. Ved den Lov, der nylig her i Thinget er bleven færdig om Kronbøndergodsets Dvergang til Selveie for Fæsterne, have vi seet, hvorledes dette Forhold billigen lader sig bestemme til Udløsning; og, naar vi da udvide denne Lovs Bestemmelser og tilføie, hvad der billigt bør tilføies for de private Fæstegodsets Dvergang til Selveiendom, saa mener jeg, at det er denne Maade, hvorpaa vi bør gaae frem for at naae dette Maal i Virkeligheden.

David: Da det høiarværdige Medlem fra Maribo (Monrad) for et Par Dage siden havde indledet det Lovforslag, som siden den Tid har beskæftiget os, sluttede han sit Foredrag med at bede Thinget skænke hans Forslag sin Velvilje, hvilket man vilde gjøre, naar man fra alle Sider undertastede det en alvorlig Drøftelse. Jeg behøver neppe at sige det høiarværdige Medlem, at, selv om jeg ikke havde taget Ordet i denne Sag, saa vilde jeg dog ikke have skænket mindre Opmærksom-